

Tlhokomela badiredi ba Tirelo ya Thuso ya Badirisi ba ba go neelang ditirelo tsa tshekatsheko ya dikoloto. Seno ga se a letlelelwa!

Kgakololo ya Dikoloto

1 Ke eng Kgakololo ya Dikoloto / Tshekatsheko ya Dikoloto?

Kgakololo ya Dikoloto ke Mokgwatiriso wa namolo o o leng teng mo Aforika Borwa o o tlametsweng malebana le Karolo 86 ya Molao wa Bosetšhaba wa Dikoloto wa bo-34 wa 2005 jaaka o tlhabolotswe (NCA). Tirego e e ikaelela go thusa badirisi ba ba nang le dikoloto tse dintsi tse ba sa kgoneng go di duela ba ba itemogelang bothata ka dikoloto, ka go ba neela:

- Kgakololo ya tekanyetsokabo
- Dipuisano le batlamedi ba dikoloto go bona dituelo tse di fokoditsweng
- Thulaganyo seša ya sekoloto sa bone
- Tlathlhubo ya lotseno le ditshenyegelo

2 Ke eng go nna mo dikolotong tse dintsi tse o sa kgoneng go di duela?

Ke fa modirisi a neela Mogakolodi wa Dikoloto tshedimosetso e e kayang gore a ka se kgone kgotsa ga a kitla a kgona go fitlhelela maitlamo a gagwe a kgwedi le kgwedi go batlamedi ba dikoloto.

3 Dikao dingwe tsa go nna mo dikolotong tse dintsi tse o sa kgoneng go di duela

- O mo dikolotong tse dintsi tse o sa kgoneng go di duela fa:
- Ditshenyegelo tsa gago tsa kgwedi le kgwedi di feta lotseno/ mogôlo wa gago wa kgwedi le kgwedi;
 - O adima madi go duela dikoloto tse dingwe;
 - O dirisa karata ya gago ya keretiti le/kgotsa tirelo ya go goga madi a a fetang a o nang le one mo akhaontong go duela dikoloto, go reka dijo, go duela madi a sekolo le dilo tse dingwe tsa bothokwa; le
 - O tlovisa dituelo mo diakhaontong dingwe go duela tse dingwe.

4 Ke mang yo a ka dirang kopo ya kgakololo ya dikoloto?

- Modirisi yo o thapilweng mme a sa ntse a itemogela mathata a go duela maitlamo a gagwe a sekoloto a kgwedi le kgwedi.
- Badirisi ba ba nyalaneng ka tlhakanelo ya dithoto ba tsh wanetse go tlatsa kopo e e kopanetsweng.

5 Ke mang yo o tlamelang ka kgakololo ya dikoloto?

- Mogakolodi wa Dikoloto yo o kwadisitsweng le Molaodi wa Bosetšhaba wa Dikoloto (NCR). Go tlhomamisa gore a Mogakolodi wa Dikoloto o kwadisitswe le NCR kgotsa go bona Mogakolodi wa Dikoloto mo lefelong la gago, tsweetswee leletsa mo **011 554 2700** kgotsa tseba mo www.ncr.org.za

6 A modirisi o tla tsenngwa mo lenaneng la batho ba ba sa dueleng sentle ("blacklisted") ka ntlha ya go nna mo kgakololong ya dikoloto?

Nnyaa. Modirisi yo o mo kgakololong ya dikoloto o tla nna le sekao sa kgakololo ya dikoloto se se beilweng mo porofaeleng ya gagwe ya biro ya dikoloto. Se ga se selo se se sa siamang, mme ke sekao sa gore modirisi o kailwe gore o na le dikoloto tse dintsi tse o sa kgoneng go di duela le gore o mo kgakololong ya dikoloto.

7 A modirisi otseneng kamotlase galenanego la kgakologo ya mekitlane ('debt counselling') a ka sa ntse a tswella ka go neelwa ka mokitlane?

Nnyaa. Modirisi yo o mo kgakololong ya dikoloto a ka se kgone go bona keretiti e ntsi.

8 A morokotso mo akhaontong ya modirisi o a ema fa a beilwe mo kgakololong ya dikoloto?

Nnyaa. Morokotso ga o eme.

9 Modirisi o o tshwanetse go tseba mo kgakololong ya dikoloto sebaka se se kana kang?

Modirisi o tla tseba mo kgakololong ya dikoloto go fitlhea go rebolwa setlankana sa kgololo ke mogakolodi wa dikoloto fela fa:

- Dikoloto tsotlhe tsa paka e khutshwane (sk. dikadimo tsa

Molao wa Bosetšhaba o o Tlhabolotsweng wa Dikoloto o matlafatsa Mogakolodi wa Dikoloto wa gago go rebola setifikeiti sa kgololo fa o duetse ka botlalo dikoloto tsa gago tsotlhe tsa paka e khutshwane mme o setse fela ka akhaonto ya kadimo ya ntlo, e e leng mo dinakong go ya ka taelo ya thulaganyétsó-seša.

- sebele, diakhaonto tsa mabenkele, dikarata tsa keretiti, jj.) di duetswe ka botlalo; le fa
- Modirisi a na le bonto – dituelo tsa bonto di tshwanetse go nna mo dinakong.

10

A Kgakololo ya Dikoloto e tshwana fela le Botsamaisi jwa Dikoloto kgotsa Kopanyo ya Dikoloto?

Nnyaa

Botsamaisi jwa Dikoloto	Ke mokgwatiriso wa semolao wa namolo ya dikoloto, o o ikaelelang go thusa modirisi go duela ka botlalo dikoloto tsa gagwe. Fa e le gore palogotlhe ya sekoloto sa gago e ka fa tlase ga R50 000, o ka nna wa dira kopo ya botsamaisi jwa sekoloto, gonne se se tla go thusa go duela ka botlalo dikoloto tsa gago ka dikarolotuelo tse di fokoditsweng tsa kgwedi le kgwedi. Tirego e laolwa ke Karolo 74 ya Molao wa Kgotlatshekelo ya Magiseterata mme e seng ke NCA.
Kopanyo ya Dikoloto	Fa o na le dikoloto/dikadimo tse di farologaneng, o ka dira kopo ya kadimo e le nngwe e ntšhwa e e tla kopanyang madi otlhe go nna palogotlhe e le nngwe. Kadimo e ntšhwa e e tla duela ka botlalo dikoloto tsa gago tse dingwe mme alo o tla rwala maikarabelo a go duela karolotuelo e le nngwe ya kgwedi le kgwedi ya kadimo e ntšhwa mo boemong jwa dikarolotuelo tse dintsi tse di farologaneng.

11

Rights	Responsibilities
Modirisi o na le tshwanelo ya go dira kopo ya Kgakololo ya Dikoloto.	Modirisi o na le maikarabelo a go neela tshedimosetso e e feletseng le e e ikanyegang kgotsa e e nepagetseng fa a dira kopo ya kgakololo ya dikoloto.
Modirisi o na le tshwanelo ya go itse ditshenyegelo tse di tletseng tsa kgakololo ya dikoloto fa a dira kopo ya kgakololo ya dikoloto. Se se akaretsa tlhatlhamololo e e tletseng le e e kwadilweng ya madi otlhe. O NA LE TSHWANELO YA GO KOPA DITLHOTLHWA KA BOTLALO TSA KGAKOLOLO YA DIKOLOTO LE GO AMOGELA SE KA LEKWALO!	Modirisi a ka ikgolaganya le NCR go tshamamisa dintlha tsa mogakolodi wa dikoloto kgotsa go netefatsa fa e le gore Mogakolodi wa Dikoloto o kwaditsitse.
Modirisi o na le tshwanelo ya go bewa mo dinakong ka gale ka ga tswelero ya kopo ya gagwe ya kgakololo ya dikoloto mo go Mogakolodi wa Dikoloto.	Modirisi o na le maikarabelo a go latetisa le go kopa pegelo go tswa mo go Mogakolodi wa Dikoloto malebana le tswelero ya kopo ya gagwe ya kgakololo ya dikoloto.
Modirisi o na le tshwanelo ya go tlhopha gore o dira jang dituelo tsa gagwe tsa kgwedi le kgwedi go batlamedi ba dikoloto fa a le mo kgakololong ya dikoloto.	Badirisi ba na le maikarabelo a go netefatsa gore dituelo di dirwa kgwedi le kgwedi mme sesupo se tshwanetse go neelwa Mogakolodi wa Dikoloto.
Modirisi o na le tshwanelo ya go feta go tswa mo Mogakoloding go ya go yo mongwe.	Modirisi o na le maikarabelo a go netefatsa gore mabaka a go fetela kwa Mogakoloding yo mongwe wa Dikoloto ke a mannete e le gore a se ke a dirisa tsamaiso ka tsela e e sa siamang.

12

Ditshiamelo tsa kgakololo ya dikoloto?

- E go thusa go duela sekoloto sa gago
- Ga o tlhoke go adima madi go duela dikoloto tsa gago
- Dithoto tsa gago di sireletsegile
- Ga go kitla go nna le megala e mengwe go tswa mo bakolotising ba gago
- Dikarolotuelo tse di tlhotlhwatlase
- Ga go na tekanyetso malebana le dikoloto tsa gago go tsena mo kgakololong ya dikoloto

ELA TLHOKO: Kgakololo ya dikoloto ga se boikhutso jwa go duela kgotsa tsela ya go boloka madi ka go duela go le gonnye kwa batlamedi ba dikoloto. Ke mokgwatiriso wa namolo ya dikoloto o o diretsweng go thusa badirisi ba ba nang le dikoloto tse dintsi tse ba sa kongeng go di duela.

Dintlha tsa kgolagano: Webosaete: www.ncr.org.za Nomoro ya Lefelo la Thuso ya Badirisi: 011 554 2700